

PAŃSTWOWA
WYŻSZA
SZKOŁA
ZAWODOWA
we Włocławku

ZESZYTY NAUKOWE

ZBLIŻENIA CYWILIZACYJNE

TOM

IV

WŁOCŁAWEK 2008

WYDAWNICTWO
PAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOŁY ZAWODOWEJ
WE WŁOCŁAWKU

ZBLIŻENIA CYWILIZACYJNE

TOM IV

ZESZYTY NAUKOWE
Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej
we Włocławku

WŁOCŁAWEK 2008

REDAKCJA WYDAWNICTWA
PAŃSTWOWEJ WYŻSZEJ SZKOŁY ZAWODOWEJ
WE WŁOCŁAWKU

REDAKTOR NACZELNY
dr Jan Bekasiński

REDAKTOR NAUKOWY
dr hab. Andrzej Sepkowski

RECENZENT
dr hab. Jerzy Świeca

ISSN 1896-4087

Skład i druk:

Drukarnia „DIX”
87-800 Włocławek
ul. Falbanka 46-48
tel/fax (054) 234 68 98
e-mail: drukarnia_dix@poczta.onet.pl

Spis treści

<i>Roman Czaja</i>	
Współczesna recepcja Hanzy i zakonu krzyżackiego. Przyczynek do kształtowania się europejskiej i regionalnej tożsamości.	5
<i>Beata Stachowiak</i>	
Rozwój społeczeństwa informacyjnego w krajach Unii Europejskiej a procesy globalizacyjne	15
<i>Maciej Peter-Wirski</i>	
Prywatne korporacje wojskowe jako nowa siła areny międzynarodowej XXI wieku	31
<i>Marcin Bombrych</i>	
Relacje USA-Wenezuela u progu XXI wieku na tle polityki amerykańskiej w Ameryce Łacińskiej	51
<i>Wojciech Bryk</i>	
Marksizm klasyczny a utopia w ujęciu I. Pańków	67
<i>Henryk Składanowski</i>	
Kampania wyborcza do Sejmu i Senatu w 2007 roku w Polsce, w kontekście realizacji wcześniejszych zobowiązań z 2005 roku.	93
<i>Wojciech Jerzy Skotnicki</i>	
Problem granicy państwowej na Śląsku Cieszyńskim, Górnym Spiszu i Górnej Orawie w 1945 roku	117
<i>Wacław Łęcki</i>	
Osoba ludzka w programach Stronnictwa Pracy – Chrześcijańsko-Demokratycznego Stronnictwa Pracy	133
<i>Hanna Szczechowicz</i>	
Blaski i cienie szkolnictwa w powiecie rypińskim w latach 1945-1975 .	151
<i>Marcin Wijatkowski</i>	
Obszary działalności urzędów ochrony konstytucji w Republice Federalnej Niemiec	177
<i>Błażej Błażejewski</i>	
Wspólne zespoły śledcze (art. 589b – 589f kpk1) jako przykład rozwoju współpracy międzynarodowej w sprawach karnych	203
<i>Bartosz Juszczyzyn</i>	
Działania propagandowe strony koalicyjno-rządowej w kampanii wyborczej 1989 roku	215

Beata Stachowiak

Rozwój społeczeństwa informacyjnego w krajach Unii Europejskiej a procesy globalizacyjne

Zamiast wstępu

Od kilkudziesięciu lat terminy *społeczeństwo informacyjne* i *globalizacja* pojawiają się w wielu publikacjach: dysertacjach naukowych, opracowaniach i raportach ekspertów oraz artykułach popularnonaukowych. Co więcej, pojęcia te z roku na rok używane są częściej i to w różnorodnych kontekstach, między innymi: zmian zachodzących w życiu społecznym, aktywizacji obywateli i przemian w ich postawach, intensyfikacji przepływu kapitału, zwiększenia kanałów dystrybucji informacji, czy też przemian zachodzących w funkcjonowaniu społeczeństw. Charakterystyczne zarówno dla procesu rozwoju społeczeństwa informacyjnego, jak i dla procesu globalizacji, są kwestie związane z przepływem informacji, zarządzaniem nią, a także czerpaniem dochodów z sektora informacyjnego.

Globalizacja i społeczeństwo informacyjne

Terminy *globalizacja* oraz *społeczeństwo informacyjne* nie pojawiły się w tym samym czasie, gdyż, jak podają źródła, pojęcie *globalizacja* zostało użyte po raz pierwszy w roku 1953, natomiast pojęcie *społeczeństwo informacyjne* pojawiło w publikacjach po raz pierwszy w roku 1963. Jednakże później często stosowano je równolegle, gdyż proces tworzenia się i rozwoju społeczeństwa informacyjnego jest ściśle związany z procesami globalizacyjnymi.

Globalizacja to jeden z tych terminów, który pozwala opisywać przemiany, jakie zachodzą współcześnie w społeczeństwach oraz gospodarkach światowych. Przemiany te są związane przede wszystkim z większą dynamiką wymiany handlowej i kulturowej, ale także wymiany w płaszczyźnie informacji, idei czy też przemieszczania się obywateli. Jak twierdzi M. Kempty, globaliza-

cja to podstawowa idea, która pozwala „zrozumieć wchodzenie wspólnego ludzkiego społeczeństwa w nowe tysiąclecie jako wielokierunkowy proces, którego cechą jest osłabienie ograniczeń geograficznych uprzednio determinujących formy organizacji społecznej i kulturowej oraz wzrost świadomości tej erozji ograniczeń” (Kempy, 1998)¹.

W literaturze spotykamy się z wieloma definicjami, zresztą *globalizacja* jest jednym z niewielu pojęć we współczesnym świecie tak szeroko definiowanych i tak często używanych. Jak spostrzega P. Sztompka „u podstaw fascynacji globalizacją leży jednak realny proces społeczny związany z ekspansywnym rozwojem nowoczesnej formacji społecznej” (Sztompka 2004). Dla porządku zostanie przytoczona jedna z dostępnych definicji, zaproponowana przez M. Pietrasia, który stwierdza, iż *globalizacja* to „nowa jakość życia społecznego w globalnej skali” (Pietraś 2002). Określenie to jest szczególnie trafne w kontekście procesu rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w którym stosowanie nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych doprowadza do życia w „globalnej wiosce” (McLuhan 2001).

Procesom globalizacyjnym, które przebiegały i przebiegają w różnych kierunkach zawsze towarzyszy rewolucja na płaszczyźnie komunikacji społecznej. Początkowo rewolucja ta była związana z odkryciem czcionki drukarskiej oraz prasy drukarskiej² (Johannes Gutenberg około roku 1450). Kolejnymi wynalazkami, związanymi z przepływem informacji oraz procesami globalizacyjnymi, były: radio (w roku 1894 Guglielmo Marconi rozpoczyna prace nad przesyłaniem danych drogą radiową³), telewizja (w roku 1875 Ernest von Siemens konstruuje pierwszą fotokomórkę⁴, w roku 1928 w Stanach Zjednoczonych rozpoczyna pracę pierwsza stacja telewizyjna nadająca według tzw. ramówki⁵), telefon (w roku 1876 Graham Bell opatentował telefon⁶), telefonia komórkowa (w roku 1973 Martin Cooper wykonuje pierwszą rozmowę przez telefon komórkowy⁷), Internet (rok 1969 – instalacja pierwszych węzłów sieci ARPA-

¹ Źródło: Mała encyklopedia wiedzy politycznej pod redakcją M. Chmaja i W. Sokoła.

² Oczywiście, jeżeli na procesy globalizacyjne patrzymy w ujęciu historycznym, wiążąc ich początek z wielkimi odkryciami geograficznymi.

³ Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Radio>

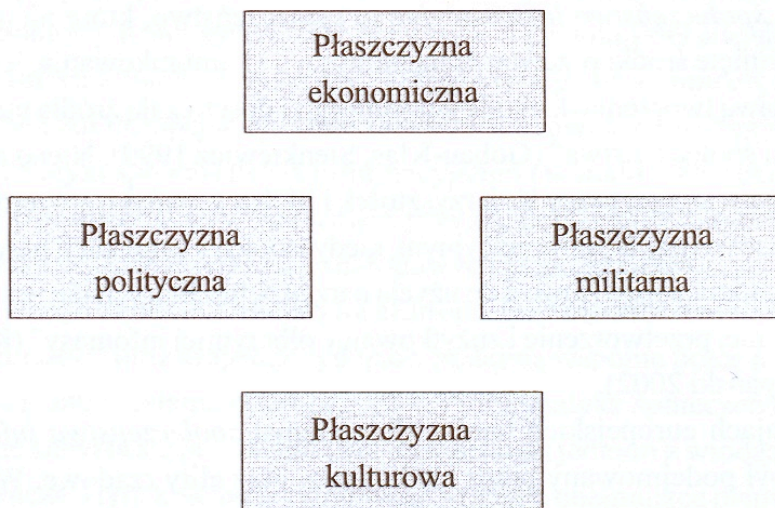
⁴ Źródło: http://wwwcyfraplus.pl/cyfraplus_10.html

⁵ Źródło: http://oceanic.wsisiz.edu.pl/~waskowie/chronologiczna_historia_telewizji.htm

⁶ Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Telefon#Historia_telefonu

⁷ Źródło: <http://wwwtextually.org>

NET⁸). W wyniku zastosowania tych wynalazków dyfuzja kulturowa ulegała i ulega stałemu przyspieszeniu.

Rys. 1 Płaszczyzny globalizacji wg M. Ziółkowskiego.

Globalizacja, jak wspomniano wcześniej, pośrednio łączy się z pojęciem *społeczeństwa informacyjnego*. Na początku lat sześćdziesiątych ukazał się artykuł japońskiego socjologa, w którym poruszono problemy związane z tworzeniem się nowego typu społeczeństwa opartego na sektorach informacyjnych⁹. W rok później, na łamach japońskiego dziennika „Hoso Asahi”, miała miejsce dyskusja, która dotyczyła przyszłości japońskiej gospodarki i społeczeństwa w nowych warunkach, kiedy to dominującym sektorem wytwarzania PKB stanie się sektor informacyjny. Początkowo w publikacjach pojawiało się określenie *cywilizacja informacyjna*, jednakże po kilku latach zastąpiono je terminem *społeczeństwo informacyjne*. Lata dyskusji oraz prac badawczych, głównie amerykańskich i japońskich badaczy¹⁰, przyczyniły się do sformułowania wielu definicji. Jednakże w prawie wszystkich podkreślano znaczenie informacji w nowo tworzącej się rzeczywistości. Szerszego przeglądu definicji pojęcia *społeczeństwo informacyjne* dokonuje J. Nowak¹¹. Wśród wielu przytoczo-

⁸ Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Historia_Internetu

⁹ W artykule tym autor użył po raz pierwszy określenia *cywilizacja informacyjna*.

¹⁰ Dyskusje nad problematyką społeczeństwa informacyjnego przez wiele lat w Europie nie były obecne, dopiero w 1978 socjologowie francuscy przygotowali na potrzeby rządu raport dotyczący przekształcania się społeczeństwa przemysłowego w społeczeństwo postprzemysłowe.

¹¹ http://www.silesia.org.pl/upload/Nowak_Jerzy_Spoleczenstwo_informacyjne-geneza_i_definicje.pdf

nych przez niego definicji, interesujące podejście do tego problemu reprezentuje definicja podana przez T. Gobana-Klasa oraz P. Sienkiewicza, którzy stwierdzają, że „*społeczeństwo informacyjne* to społeczeństwo, które nie tylko posiada rozwinięte środki przetwarzania informacji i komunikowania, lecz środki te są podstawą tworzenia dochodu narodowego i dostarczają źródła utrzymania większości społeczeństwa” (Goban-Klas, Sienkiewicz 1999). Nieco inną definicję podają w swojej pracy K. Krzysztofek i M. Szczepański, stwierdzając, że „społeczeństwo staje się informacyjnym, kiedy stopień komplikacji rozwoju społeczno-ekonomicznego zmusza do użycia narzędzi, bez których nie jest możliwe zgromadzenie, przetworzenie i zużytkowanie olbrzymiej infomasy” (Krzysztofek, Szczepański 2002).

W krajach europejskich bardzo długo temat *społeczeństwa informacyjnego* nie był podejmowany przez naukowców oraz elity rządowe. W pracach oraz dokumentach Europejczyków pojęcia społeczeństwo informacyjne zaczęto używać później niż w Japonii i Stanach Zjednoczonych, gdyż dopiero rok 1978 przyniósł raport dwóch socjologów S. Nora i A. Minca dla francuskich władz dotyczący zmian w funkcjonowaniu społeczeństwa w obliczu pojawienia się nowych technologii IT oraz zmian w strukturze zatrudnienia. W kilka lat później Wspólnota Europejska zaczęła intensywniej zastanawiać się nad problematyką społeczeństwa informacyjnego. Opracowano i wdrożono w życie projekty badawcze dotyczące technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz ich wpływu na życie społeczne, gospodarcze i polityczne. Jako przykłady tych programów badawczych mogą służyć: **ESPRIT**¹², **RACE**¹³, **DELTA**¹⁴.

Tak naprawdę pojęcie *społeczeństwo informacyjne* po raz pierwszy zostało użyte w dokumentach unijnych w roku 1994, kiedy to M. Bangemann w swoim raporcie zawarł te pamiętne słowa: „Kraje, które pierwsze wejdą w erę społeczeństwa informacyjnego, zbiorą największe żniwo. Natomiast te kraje, które będą zwlekać lub podejmą działania połowiczne, mogą w czasie krótszym od dziesięciolecia stanąć w obliczu załamania się inwestycji i kryzysu na rynku pracy” (Bangemann 1994). Od tego momentu problematyka społeczeństwa informacyjnego zagościła na europejskich forach i gremiach. I tak,

¹² European Strategic Programme for Research and Development in Information Technologies (1984) http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_documentation/04/txt_en.pdf z dnia 18 lipca 2006 roku.

¹³ Research and Development in Information Technologies (1985) http://www-zhv.rwth-aachen.de/zentral/fb8wd_bibliothek_chro5.htm z dnia 18 lipca 2006 roku.

¹⁴ Development of European Learning through Technological Advance.

w Piątym Programie Ramowym, rozpisany na lata 1998-2002, funkcjonował specjalny program pod tytułem „User Friendly Information Society”¹⁵. Kolejnym, przełomowym momentem, było ogłoszenie w grudniu 1999 inicjatywy „eEurope – an Information Society for all”¹⁶. Działania tego programu objęły piętnaście państw Unii Europejskiej. Kraje kandydujące również dostrzegały znaczenie problematyki społeczeństwa informacyjnego i w maju 2000 roku, podczas konferencji ministerialnej w Warszawie, przyjęły deklarację eEurope+, w której zobowiązały się do przygotowania narodowych planów budowy społeczeństwa informacyjnego zgodnie z inicjatywą eEurope. Postanowiono również, iż państwa „piętnastki” oraz kraje kandydujące, podejmą wspólne prace nad przygotowaniem planu działania eEurope2003+. Problematyka społeczeństwa informacyjnego stawała się powoli dla Unii Europejskiej jednym z wiodących tematów. Świadczą o tym kolejne przyjmowane strategie obejmujące plany działania dla całej Unii Europejskiej. Od połowy lat dziewięćdziesiątych, w ramach wymienionych powyżej strategii, w krajach Unii Europejskiej podejmowano wiele różnych programów, których celem było stworzenie fundamentów społeczeństwa informacyjnego oraz jego rozbudowa. Oto niektóre z nich¹⁷: **Go Digital, Econtent, IDA, Eten**.

Reasumując, problematyka społeczeństwa informacyjnego już od wielu lat zajmuje ważne miejsce w dokumentach Unii Europejskiej. W procesach tworzenia i rozwoju społeczeństwa informacyjnego także każdy z krajów opracowuje na własne potrzeby plany strategiczne, uwzględniające specyficzne warunki każdego z państw.

Rozwój społeczeństwa informacyjnego w krajach Unii Europejskiej

Rozwój społeczeństwa informacyjnego dokonuje się na wielu płaszczyznach. W literaturze wyróżnia się niekiedy cztery obszary powstawania społeczeństwa informacyjnego: technologiczny, gospodarczy, społeczny i edukacyjny¹⁸. W każdym wymiarze można wymienić kilka wskaźników odzwierciedlających poziom rozwoju danego państwa. W obszarze technologicznym są to

¹⁵ Tłum. Przyjazne Społeczeństwo Informacyjne.

¹⁶ Tłum. Społeczeństwo Informacyjne dla Wszystkich.

¹⁷ Uwaga od autorki: programy te nie są wymienione w porządku chronologicznym.

¹⁸ Lubański M., *Społeczeństwo informacyjne a cywilizacja informatyczna*, [w:] *Dylematy cywilizacji informatycznej*, red. Szewczyk A. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2004.

wskaźniki dotyczące infrastruktury telekomunikacyjnej czy też stopnia bezpieczeństwa elektronicznej wymiany dokumentów. Na płaszczyźnie przemian gospodarczych można rozpatrywać liczbę podmiotów gospodarczych z dostępem do Internetu, strukturę zatrudnienia w danym państwie, liczbę przedsiębiorstw stosujących elektroniczną wymianę dokumentów czy liczbę przedsiębiorstw stosujących nowe technologie w promocji swoich produktów. W przypadku przemian społecznych zwraca się uwagę na ilość gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu, liczbę abonentów telefonii komórkowej i stacjonarnej. W zakresie edukacyjnym ważny jest zaś poziom komputeryzacji szkół, bibliotek, stopień wykorzystywania technik kształcenia na odległość, odsetek osób legitymujących się umiejętnościami określonymi w certyfikacie ECDL¹⁹.

Kraje Unii Europejskiej różnią się pod względem poziomu rozwoju społeczeństwa informacyjnego, niekiedy te różnice są statystycznie istotne, zwłaszcza kiedy porównujemy kraje dawnej „piętnastki” i państwa, które dołączyły do Wspólnoty Europejskiej 1 maja 2004 roku oraz 1 stycznia 2007 roku. Różnica ta ma przede wszystkim podłoże w uwarunkowaniach historycznych i ekonomicznych. Państwa „zza żelaznej kurtyny” przez długie lata miały ograniczony dostęp do nowych technologii i dopiero po zmianach ustrojowych mogły w sposób pełniejszy się rozwijać. Jednak teraz „żelazną kurtynę” zastąpiły bariery natury ekonomicznej – stosowanie nowych rozwiązań technologicznych jest bardzo kosztowne.

Poniżej zostanie zaprezentowana analiza przedstawiająca stopień zaawansowania procesu budowy społeczeństwa informacyjnego krajów Unii Europejskiej. Pierwszym z zastosowanych wskaźników może być struktura zatrudnienia, przecież cechą charakterystyczną społeczeństwa informacyjnego są zmiany w strukturze zatrudnienia, w której większość stanowią pracujący w sektorze usług. Tabela 1. przedstawia poziom zatrudnienia w poszczególnych państwach i w określonych sektorach, dane pochodzą z lat 2003-2005.

¹⁹ ECDL – Europejski Certyfikat Umiejętności Komputerowych, dawniej Europejskie Komputerowe Prawo Jazdy.

Tabela 1. Struktura zatrudnienia w krajach Unii Europejskiej.

	rolnictwo	przemysł	usługi
Austria	2.00%	31.00%	67.00%
Belgia	2.00%	25.00%	73.00%
Bułgaria	26.00%	31.00%	46.00%
Cypr	4.00%	20.00%	76.00%
Czechy	4.00%	39.00%	57.00%
Dania	3.00%	26.00%	71.00%
Estonia	4.00%	29.00%	67.00%
Finlandia	6.00%	27.00%	67.00%
Francja	4.00%	25.00%	71.00%
Grecja	12.00%	20.00%	68.00%
Hiszpania	4.00%	31.00%	65.00%
Holandia	4.00%	23.00%	73.00%
Irlandia	10.00%	27.00%	63.00%
Litwa	20.00%	30.00%	50.00%
Luksemburg	2.00%	8.00%	90.00%
Łotwa	15.00%	26.00%	59.00%
Malta	5.00%	24.00%	71.00%
Niemcy	3.00%	33.00%	64.00%
Polska	16.00%	29.00%	55.00%
Portugalia	10.00%	30.00%	60.00%
Rumunia	31.00%	31.00%	38.00%
Słowacja	6.00%	29.00%	56.00%
Słowenia	5.00%	40.00%	55.00%
Szwecja	2.00%	24.00%	74.00%
Węgry	6.00%	21.00%	67.00%
Wielka Brytania	1.00%	19.00%	80.00%
Włochy	5.00%	32.00%	63.00%

Źródło: „Świat w liczbach”, Wydawnictwo Studio Emka, Warszawa 2005 oraz <http://wiem.onet.pl>.

W niektórych państwach (tj. w Bułgarii, Polsce, Grecji, na Litwie i Łotwie) zwraca uwagę duży procent osób pracujących w rolnictwie, które jest często miejscem ukrytego bezrobocia na wsi. Większość z nich w przyszłości powinna znaleźć zatrudnienie w sektorze usług. Jednak najpierw ci ludzie powinni zdobyć nowe kwalifikacje. Często zmiana kwalifikacji będzie związana ze zmianą miejscem zamieszkania. Z wagi problemu przekwalifikowania się tak dużych grup ludności zdaje sobie sprawę także Unia Europejska. I w założeniach Europejskiego Funduszu Społecznego problematyka tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na wsi zajmuje ważne miejsce. Pomocnymi w tworzeniu nowych miejsc pracy mogą okazać się właśnie nowe technologie, tak charakterystyczne dla społeczeństwa informacyjnego. Przykładem może być telepraca, której wykonywanie nie zależy tak bardzo od miejsca zamieszkania, ile od dostępu do sieci oraz od poziomu wykształcenia i umiejętności, które potwierdza ECDL²⁰.

Rozważmy następnie problem rozwoju społeczeństwa informacyjnego w krajach Unii Europejskiej w obszarze technologicznym. Wskaźnikami mogą być tutaj: dostęp obywateli do sieci Internet, stopień wyposażenia gospodarstw domowych w komputery czy też dostęp obywateli do telefonii komórkowej. Te wskaźniki są szczególnie ważne, gdy rozważamy społeczeństwo informacyjnej w kontekście dostępu do informacji, a przecież Internet jest jednym z ważniejszych kanałów jej dystrybucji.

Tabela 2. Wskaźniki przedstawiające rozwój krajów Unii Europejskiej pod kątem dostępu do technologii informacyjno-komunikacyjnych.

	<i>DAI 2002</i> ²¹	<i>Dostęp obywateli do sieci Internet w %</i> ²²	<i>Gospodarstwa domowe wyposażone w komputery w %</i> ²³	<i>Liczba użytkowników telefonów komórkowych na 100 mieszkańców</i> ²⁴
Austria	0.75	52	67	70
Belgia	0.74	54	57	67

²⁰ ECDL – Europejski Certyfikat Umiejętności Komputerowych, dawniej Europejskie Komputerowe Prawo Jazdy.

²¹ Źródło UNIC http://www.unic.un.org.pl/wsis/genewa/raport_rtms.php

²² Źródło Eurostat <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

²³ Źródło Eurostat <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

²⁴ Źródło International Telecommunication Union <http://www.itu.int>

	<i>DAI 2002</i>	<i>Dostęp obywateli do sieci Internet w %</i>	<i>Gospodarstwa domowe wyposażone w komputery w %</i>	<i>Liczba użytkowników telefonów komórkowych na 100 mieszkańców</i>
Bułgaria	0.53	17	21	72
Cypr	0.68	37	52	63
Czechy	0.66	29	39	79
Dania	0.83	79	85	62
Estonia	0.67	46	52	77
Finlandia	0.79	65	71	71
Francja	0.72	41	56	59
Grecja	0.66	23	37	62
Hiszpania	0.67	39	57	70
Holandia	0.79	80	80	68
Irlandia	0.69	50	59	68
Litwa	0.56	35	40	85
Luksemburg	0.75	70	77	75
Łotwa	0.54	42	41	72
Malta	0.67	53	61	62
Niemcy	0.74	67	77	59
Polska	0.59	36	45	71
Portugalia	0.65	35	45	73
Rumunia	0.48	14	26	75
Słowacja	0.59	27	50	79
Słowenia	0.72	54	65	68
Szwecja	0.85	77	82	63
Węgry	0.63	32	50	74
Wielka Brytania	0.77	63	71	67
Włochy	0.72	40	48	74
Współczynnik zmienności	13,00%	39,00%	29,00%	9,00%

Jak wskazują dane przedstawione w tabeli 2. kraje Unii Europejskiej są zbiorowością zróżnicowaną statystycznie w prawie wszystkich kategoriach wymienionych w tabeli, może z wyjątkiem kategorii *telefonii komórkowej*. W przypadku dostępu do sieci Internet oraz wyposażenia gospodarstw domowych w komputery poziom zróżnicowania badanej zbiorowości jest znaczny. Wskaźniki w krajach „starej” Unii Europejskiej na ogół są wyższe i potwierdzają wyższy poziom rozwoju technologicznego tych państw. Musimy pamiętać jednak o tym, iż czasami surowe dane statystyczne wprowadzają w błąd i przyczyniają się do wyciągania pochopnych wniosków. Analiza danych z tabeli 2., za pomocą testu U-Manna-Whitneya dowodzi, że zbiorowości „piętnastki” oraz „dwunastki” nie różnią się w sposób statystycznie istotny w kategoriach: wskaźnik DAI, dostęp do Internetu oraz wyposażenie gospodarstw domowych w komputery. Statystycznie istotna różnica jest tylko w kategorii telefony komórkowe. Okazuje się więc, że sytuacja nie jest aż tak tragiczna, jak mogłoby się wydawać po zapoznaniu się z danymi statystycznymi z tabeli 2.

Dane wymienione w kolumnie trzeciej, czwartej i piątej są mało wyraziste, gdyż nie przedstawiają w pełni poziomu dostępu do technologii cyfrowych, tak charakterystycznych dla społeczeństwa informacyjnego. Dlatego też w International Telecommunication Union²⁵ opracowano specjalny, wyrazisty wskaźnik-wskaźnik dostępu cyfrowego DAI²⁶. DAI mierzy dostępność ICT efektywniej niż inne indeksy tego typu i jego zaletą jest przejrzystość, którą uzyskano dzięki odpowiedniemu doborowi zmiennych oraz wag. Wskaźnik koncentruje się na czynnikach, które bezpośrednio wpływają na szansę uzyskania dostępu do ICT przez każdą jednostkę. Na rysunku 2. przedstawiono elementy składowe wskaźnika dostępu cyfrowego²⁷. Pierwszy światowy ranking państw, według wskaźnika dostępu cyfrowego, przedstawiono w roku 2003.

²⁵ ITU, czyli Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny.

²⁶ DAI, czyli Digital Access Index.

²⁷ Dokładniejsze informacje czytelnik może znaleźć na stronie internetowej http://www.unic.un.org.pl/wsis/genewa/raport_rtns.php.

<i>infra- struktura</i>	<i>przystępność</i>	<i>wiedza</i>	<i>jakość</i>	<i>użytkowanie</i>
Abonenci telefonii komórkowej Abonenci telefonii stacjonarnej	Cena dostępu do Internetu	Umiejętność czytania i pisania Łączny wskaźnik skolaryzacji na wszystkich poziomach	Szerokość międzynarodowego dostępu do Internetu Abonenci szeroko-pasmowego dostępu do Internetu	Użytkownicy Internetu na 100 mieszkańców

Rys. 2. Elementy składowe wskaźnika dostępu cyfrowego (DAI).

International Telecommunication Union podzielił 178 państw na cztery kategorie: państwa z wysokim dostępem, zaawansowanym dostępem, średnim oraz niskim dostępem do technologii informacyjno-komunikacyjnych. Szwecja, Dania, Holandia, Finlandia, Wielka Brytania, Luksemburg, Austria, Niemcy, Austria, Belgia, Włochy, Francja i Słowenia znalazły się w grupie państw o wysokim dostępie cyfrowym. Pozostałe kraje Unii Europejskiej, z wyjątkiem Rumunii, która została określona jako państwo o średnim dostępie do technologii cyfrowych, znalazły się w kategorii państw o zaawansowanym dostępie do technologii cyfrowych.

Na zakończenie zostaną przedstawione dane, które mogą świadczyć o aktywności, i to twórczej aktywności, internatów w większości z państw. Chodzi o zasoby Wikipedii, której celem jest stworzenie i bezpłatne udostępnianie jej zasobów. Obecnie jest dostępnych 214 wersji językowych, w tym 100 jest dynamicznie rozwijanych. Statystyki Wikipedii wskazują na to, że jedynie 12 edycji językowych ma ponad 50000 artykułów. Są to, zachowując porządek malejący, następujące edycje: angielska, chińska, francuska, hiszpańska, japońska, niemiecka, niderlandzka, polska, portugalska, rosyjska, szwedzka i włoska. Tabela 3. przedstawia te dane statystyczne w sposób dokładny. Zasoby Wikipedii, w zależności od wersji językowej, są zróżnicowane pod względem zarówno jakościowym, jak i ilościowym. Trudno jednak porównywać, np. ilość haseł w języku angielskim i polskim, chociażby ze względu na to, że język angielski jest językiem urzędowym w wielu państwach. Mimo to, można pokusić się o stwierdzenie, że aktywność internautów jest zróżnicowana.

Tabela 3. Dane dotyczące zasobów Wikipedii wybranych języków europejskich, stan na dzień 20 maja 2007 roku.

	Liczba hasel w Wikipedii	Adres Wikipedii
j. angielski	192948	http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page
j. bułgarski	39138	http://bg.wikipedia.org/wiki/Начална_страница
j. czeski	67615	http://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_strana
j. duński	62716	http://da.wikipedia.org/wiki/Forside
j. estoński	35274	http://et.wikipedia.org/wiki/Esileht
j. fiński	115438	http://fi.wikipedia.org/wiki/Etusivu
j. francuski	494997	http://fr.wikipedia.org/wiki/Accueil
j. hiszpański	234090	http://es.wikipedia.org/wiki/Portada
j. litewski	45263	http://lt.wikipedia.org/wiki/Pagrindinis_puslapis
j. łotewski	9444	http://lv.wikipedia.org/wiki/Sākumlapa
j. niemiecki	587177	http://de.wikipedia.org/wiki/Hauptseite
j. polski	380863	http://pl.wikipedia.org/wiki/Strona_główna
j. portugalski	259104	http://pt.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1gina_principal
j. rumuński	63004	http://ro.wikipedia.org/wiki/Pagina_principal%C4%83
j. szwedzki	229894	http://sv.wikipedia.org/wiki/Huvudsida
j. węgierski	59372	http://hu.wikipedia.org/wiki/Kezd%C5%91lap
j. włoski	299559	http://it.wikipedia.org/wiki/Pagina_principale

Źródło: Wikipedia.

Przedstawione dane dowodzą, iż państwa Unii Europejskiej różnią się pod względem zaawansowania procesu tworzenia społeczeństwa informacyjnego. Można powiedzieć, że Unia Europejska to region dwóch, a właściwie trzech,

prędkości. Różnice te mają swoje źródła w historii. Należy przecież pamiętać o niskim poziomie rozwoju technologicznego państw postkomunistycznych. Wynikało to m.in. z tego, że przez długie lata kraje Bloku Wschodniego miały ograniczony dostęp do nowych rozwiązań technologicznych.

Zamiast podsumowania

Rozwój społeczeństwa informacyjnego i procesy globalizacyjne przenikają się wzajemnie tworząc może nieco skomplikowany obraz współczesnego świata. Pamiętajmy jednak o tym, że zarówno rozwój społeczeństwa informacyjnego, jak i globalizacja mają zawsze dwa oblicza: pozytywne i negatywne. Do negatywnych należą między innymi: rozpad państw narodowych, komplikacja kwestii związanych z obywatelstwem, rozszerzanie się terroryzmu, pojawianie się nowych form terroryzmu – cyberterroryzm, konflikty międzyrasowe, konflikty międzyetniczne, zanik tożsamości narodowej, zmniejszenie znaczenia języków narodowych, wzrost biurokracji, upadanie małych, lokalnych przedsiębiorstw, rozdźwięk między prawami człowieka a prawami obywatela, narzucanie standardów zachodnich. Do pozytywnych aspektów należą między innymi: rozwój nowych form sprawowania władzy, rozszerzanie się systemów demokratycznych na inne państwa, możliwość zamieszkania i podjęcia pracy w dowolnym miejscu, wzrost znaczenia wiedzy, nacisk na naukę języków obcych, pojawienie się masowej komunikacji, pokonywanie barier czasowych i przestrzennych.

Unia Europejska zauważa część tych problemów i stara się zapobiegać pewnym negatywnym zjawiskom, w tym miejscu można przytoczyć szereg przykładów, oto niektóre z nich. Aby zapobiegać dominacji języka angielskiego w sieci Internet, Unia Europejska stworzyła program eContent, który miał na celu promowanie treści cyfrowych w językach narodowych. Problem ten jest niezmiernie ważny i dobrze, że Unia Europejska nie pozostawiła go bez odpowiedzi. W obszarze języków obcych Unia Europejska podejmuje także inne działania, już niedługo standardem ma być znajomość przez Europejczyka trzech języków obcych. W płaszczyźnie ekonomicznej Unia Europejska podejmuje działania mające na celu promowanie produktów europejskich oraz produktów narodowych. Ma temu sprzyjać nadawanie produktom narodowym oraz lokalnym specjalnych certyfikatów, aby zachować ich niepowtarzalny regionalny charakter.

Jednakże nie wszystkie problemy można rozwiązać w łonie Wspólnoty, problemem natury globalnej jest bezpieczeństwo. W chwili obecnej wszyscy, w tym także terroryści, mogą korzystać z usług, jakie gwarantuje im społeczeństwo informacyjne. Stąd też terroryści wykorzystują sieć do łączności i planowania zamachów. Cyberprzestrzeń staje się także miejscem bezpośrednich ataków. Zachodzi zatem konieczność ścisłej współpracy w obrębie kwestii związanych z bezpieczeństwem, która jednak nie może ograniczać się jedynie do krajów europejskich. Stopień zagrożenia wzrasta, ponieważ współczesne społeczeństwa są coraz bardziej zależne od systemów informacyjnych. Wyraźniej widoczna jest następująca zależność, im bardziej rozwinięte technologicznie społeczeństwo, tym większe zagrożenie jego bezpieczeństwa. Unia Europejska, dążąc do wyższego rozwoju technologicznego, będzie musiała się zmierzyć się z problemem bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni.

Innym problemem jest przestrzeganie praw obywatelskich w społeczeństwie informacyjnym, gdyż zastosowanie nowych technologii może prowadzić do sytuacji, w których pewne prawa obywatelskie mogą być zagrożone. Stąd też, aby temu negatywnemu zjawisku przeciwdziałać oraz informować o istniejącym zagrożeniu, w roku 1999 CEPIS²⁸ wyszedł z inicjatywą stworzenia Karty Praw Obywateli Społeczeństwa Informacyjnego. Zgodnie z założeniami, miała ona zagwarantować obywatelom ich tradycyjne prawa oraz dostęp do informacji. Jej główne założenia można przedstawić w następujących punktach.

- 1. Dostęp do Internetu oraz zasobów informacyjnych powinien być powszechny.*
- 2. Informacja powinna spełniać oczekiwania dotyczące jej zawartości, nie może wprowadzać w błąd.*
- 3. Wszelkie dane o zgodnych z prawem zachowaniach i interesach obywateli społeczeństwa informacyjnego nie mogą być wykorzystywane przeciwko nim.*
- 4. Wszyscy obywatele powinni być pewni, że będą im dostępne środki zadośćuczynienia w przypadku naruszenia autentyczności lub prywatności informacji.*

²⁸ CEPIS – The Council of European Professional Informatic Societies, czyli Rada Europejskich Profesjonalnych Stowarzyszeń Informatycznych.

5. *Spoleczności mają obowiązek umożliwienia obywatelom zdobywania umiejętności potrzebnych do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym*²⁹.

Niestety, Karta Praw Obywateli Społeczeństwa Informacyjnego pozostała tylko inicjatywą, ale ważną inicjatywą europejską, do której należy jak najszybciej powrócić.

Podsumowując, aby rozwój społeczeństwa informacyjnego w krajach Unii Europejskiej przebiegał bez większych zakłóceń, zachodzi potrzeba szerokiej współpracy nie tylko między krajami, ale także między regionami. Współpraca ta powinna dotyczyć nie tylko budowy systemów informatycznych, ale przede wszystkim wymiany doświadczeń – może to nas uchronić przed popełnianiem błędów, które zostały popełnione przez innych.

Bibliografia

- Goban-Klas T., Sienkiewicz P., *Spoleczeństwo informacyjne. Szanse, zagrożenia, wyzwania*, Kraków 1999.
- Bangemann M., *The Europe and the global informatic society*, Luxemburg 1994.
- Krzysztofek K., Szczepański M., *Zrozumieć rozwój. Od społeczeństw tradycyjnych do informacyjnych*, Katowice 2002.
- Majta M., *Rola informacji w kształtowaniu się nowych społeczeństw*, Wrocław 2005.
- Mała encyklopedia wiedzy politycznej*, red. M. Chmaj, W. Sokół, Toruń 2002.
- Polska w drodze do globalnego społeczeństwa informacyjnego. Raport o rozwoju społecznym*, Warszawa 2002.
- Pietraś M.: *Globalizacja jako proces zmiany społeczności międzynarodowej*, [w:] *Oblicza procesów globalizacji*, red. M. Pietraś, Lublin 2002.
- Sztompka P., *Socjologia. Analiza społeczeństwa*, Kraków 2004.
- Ziółkowski M., *Miejsce społeczeństwa polskiego w światowym systemie kapitalistycznym. Dylematy teoretyczne i praktyczne*, *Kultura i społeczeństwo* 4/1998.

²⁹ Źródło: http://infobrokerstwo.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=56&Itemid=51 z dnia 22 września 2006 roku.

McLuhan. M.; *Galaktyka Gutenberga*, [w:] *McLuhan. Wybór tekstów*, red.
E. McLuhan, F. Zingrone, Poznań 2001.

Lubański M., *Spoleczeństwo informacyjne a cywilizacja informatyczna*, [w:]
Dylematy cywilizacji informatycznej, red. Szewczyk A., Warszawa 2004.

„Świat w liczbach”, Warszawa 2005.